

Gezocht: leraren in spe die schrijfvaardigheid in het basis- en voortgezet / secundair onderwijs willen onderzoeken (en lectoren / docenten die dat willen begeleiden).

Leertaak voor studenten voor onderwijs in primair onderwijs en voortgezet / secundair onderwijs in Nederland, Vlaanderen en Suriname.

Geachte collega,

De Nederlandse Taalunie is gestart met een project over schrijfvaardigheid. In het project staat de vraag centraal welke didactieken en interventies effectief zijn om leerlingen beter te leren schrijven. Daarom is de Taalunie geïnteresseerd in het schrijfleven van leerlingen in het basis- en voortgezet / secundair onderwijs.

Wij zoeken studenten aan lerarenopleidingen in Nederland, Vlaanderen en Suriname die praktijkonderzoek willen uitvoeren rond dit thema, en lectoren en docenten die hen daarbij willen begeleiden. De Taalunie heeft daartoe een onderzoeksleertaak van beperkte omvang opgesteld in samenwerking met lerarenopleiders uit Nederland en Vlaanderen.

Meer over het project 'schrijfvaardigheid' van de Taalunie

Het onderzoek naar het schrijfleven van leerlingen is één onderdeel van het project van de Taalunie. Daarnaast inventariseren we welke schrijfvaardigheidsprojecten en -onderzoeken er op dit moment uitgevoerd worden in Nederland, Vlaanderen en Suriname, en maken we uitgebreide beschrijvingen van effectief gebleken interventies en didactieken voor schrijfvaardigheid. De Taalunie zal ook bekijken in hoeverre schoolboeken effectieve didactieken gebruiken.

Met het project wil de Taalunie:

- kennis over effectieve schrijfdidactiek bijeen brengen en verspreiden;
- handreikingen bieden voor de implementatie van effectieve schrijfdidactiek in de onderwijspraktijk;
- de aandacht vestigen op het belang van schrijfvaardigheid.

Onderzoeksleertaak voor studenten

De onderzoekstaak is geschikt om in kaart te brengen wat leerlingen zoal schrijven en welke problemen zij ondervinden bij het schrijven. Op basis van deze gegevens kan nagegaan worden welke didactische interventies geschikt zouden kunnen zijn om het schrijven van leerlingen te verbeteren. De resultaten van die onderzoeken worden beschikbaar gesteld aan het veld via een digitale onderzoeksbank.

Wat is de bedoeling?

Leerlingen schrijven de laatste tien jaar veel vaker dan voordien, onder invloed van de digitale media en het toegenomen aantal schrijftaken bij andere vakken dan taal of Nederlands. De definitie van schrijven is ook aan het veranderen; het is niet langer het opstel of de brief of het werkstuk, maar ook de PowerPoint bij de spreekbeurt, de e-mail, de chat, deelname aan fora, WhatsApp, of een zelfgemaakte wiki of website, met vermenging van tekst, visueel en auditief materiaal.

Het gaat om een indruk: we zien het om ons heen, maar systematische gegevens zijn er niet over beschikbaar. Via de onderzoeksleertaak voor studenten willen we proberen meer inzicht te krijgen in het schrijven van leerlingen, om zo informatie te verzamelen over wat ze schrijven, en hoeveel, maar ook om bewustzijn te creëren bij leerlingen over hun schrijven, door studenten de gelegenheid te bieden in gesprek te raken met leerlingen over dit onderwerp.

We willen graag een onderscheid maken tussen het schrijven van leerlingen binnen en buiten de school. Als het om schrijven op school gaat, moet het onderzoek ook zicht bieden op de steun die leerlingen zeggen te ondervinden op school, en wat leerlingen zouden willen leren.

Tijdbesteding

Het betreft een onderzoeksleertaak die 24 uur werk vergt. De taak kan individueel of in groepjes worden uitgevoerd. Indien het om groepswork gaat, moet overlegtijd bij de taaktijd worden opgeteld.

Periode

De rapportage is niet aan een periode gebonden, maar kan te allen tijde worden geüpload.

Onderzoeksvragen en onderzoeksmethode

Onderstaande vragen vormen de kern van het onderzoek. Ze zijn niet tot in detail (op het niveau van de specifieke interviewvraag) uitgewerkt, om de opleider/student in de gelegenheid te stellen de uitwerking toe te spitsen op de specifieke groep leerlingen, en zich te bekwamen in de voorbereiding van een interview. Kern is dat er een beeld ontstaat (1) van wat leerlingen zoal schrijven, en (2) in hoeverre de school leerlingen volgens hen ondersteunt in het leren schrijven van teksten.

1. Hoe ziet het schrijven van een leerling eruit?
Van vijf leerlingen in een klas worden gegevens verzameld via een individueel of groepsinterview. (bijvoorbeeld: eerst worden de leerlingen individueel bevestigd, en later als groep, om de gegevens uit te wisselen en aan te vullen).

Kernvragen zijn:

- kun je vertellen wat je gisteren allemaal hebt geschreven (a) na schooltijd; (b) op school? (De interviewer bekijkt samen met de leerling het rooster van die dag);
 - zijn er ook dagen dat je thuis veel meer schrijft? Wat schrijf je dan? Kun je voorbeelden geven?
2. Wat van al die dingen die je geschreven hebt vind je het moeilijkst? (een of twee kiezen)
 - Waar / van wie krijg je steun om dat te leren?
 - Hoe leer je het jezelf aan? (andere teksten bekijken, teksten van internet nadoen etc.)
 3. Wat heb je de laatste week allemaal bij taal of bij Nederlands aan grotere teksten geschreven? Wat heb je de laatste week allemaal bij andere vakken aan grotere teksten geschreven?
 - Hoeveel tijd heb je daaraan besteed?

Indien er de laatste week niets is geschreven:

- Wat was de laatste grotere tekst die je schreef bij taal of Nederlands?
- Wat was de laatste grote tekst die je schreef bij een ander vak?

Vervolgens wordt eerst ingegaan op de tekst die bij taal of Nederlands geschreven is:

4. Het proces: Hoe ging dat? Wat vond je moeilijk? Wat makkelijk? Vond je het leerzaam / interessant?
5. Didactische steun: welke steun kreeg je bij het schrijven van de tekst? (Vraag naar de beschrijving van de opdracht, was er de mogelijkheid tot samenwerken? Welke hulp kreeg je van de leraar, wat zou het makkelijker / interessanter maken?)
6. Wat zou je bij Nederlands / taal willen leren als het om schrijven van teksten gaat?

Daarna bespreek je de tekst die bij een ander vak geschreven is:

7. Het proces: Hoe ging dat? Moeilijk? Wat vond je er moeilijk aan? Wat makkelijk?
8. Didactische steun: welke steun kreeg je bij het schrijven van de tekst? (Vraag naar de beschrijving van de opdracht, was er de mogelijkheid tot samenwerken? Welke hulp kreeg je van de leraar, wat zou het makkelijker / interessanter maken?)
9. Wat zou je bij Nederlands / taal willen leren als het om schrijven van teksten gaat?

Perspectief van de leraar

Een optie is om naast het perspectief van de leerling, ook het perspectief van de leraar taal of - Nederlands te belichten. Doel van dit interview is om in beeld te brengen onder welke didactische omstandigheden de leerlingen de schrijfopdrachten hebben volbracht die in het leerlinginterview aan de orde zijn gekomen. Studenten leggen dan de rapportage van het leerlinginterview voor aan de leraar, met de vraag om de didactiek rondom de schrijftaken die de leerlingen naar voren hebben gebracht uiteen te zetten:

- Wat was de opdracht?
- Welke ondersteuning kreeg de leerling?
- Welke oefeningen gingen aan de opdracht vooraf?
- Hoe wordt de leerling beoordeeld (beoordelingsschema)?
- Welke feedback krijgt de leerling? feedback etc.).

Rubrieken kunnen zijn:

1. Het doel van de taak (wat moesten leerlingen ervan leren)?
2. De relatie van deze taak tot volgende en vorige taken
3. De fasering van de les/taak: welke fasen moesten de leerlingen doorlopen?
Daarbij aandacht voor:
 - a. instructiehulp (taakbeschrijving voor leerlingen, werkbladen, schema's, strategieschema's)
 - b. computergebruik
 - c. samenwerken tussen leerlingen
4. Feedback: was er sprake van tussentijdse feedback? Met welke hulpmiddelen (feedbackschema's)? Is de feedback op inhoud, vorm of taalgebruik gericht? Wie gaf de feedback? Leidde de feedback tot de gelegenheid teksten te veranderen en werd daar ook gebruik van gemaakt?
5. Beoordeling: wie beoordeelde het resultaat? Met welke hulpmiddelen (beoordelingsschema's)? Welke aspecten van de tekst werden in de beoordeling betrokken?
6. Evaluatie door de leraar: wat waren sterke elementen in de les / wat was minder sterk? Wat zou er bij een volgende uitvoering anders moeten gaan?

De Nederlandse Taalunie zou het erg waarderen als u uw studenten kunt enthousiasmeren om onderzoek te doen naar het schrijfleven van leerlingen. Mocht u vragen hebben, dan kunt u daarmee terecht bij Carlijn Pereira, projectleider onderzoek van de Nederlandse Taalunie: cpereira@taalunie.org.